

## Synpunkter Remiss – Klimat- och energiprogram för Linköpings kommun 2022-2030

Vi vill tacka för möjligheten att vara remissinstans för Linköpings kommuns klimat- och energiprogram för Linköpings kommun 2022 -2030.

### Övergripande kommentarer på klimat och energiprogrammet

Det är bra att klimat och energiprogrammet omfattar samtliga växthusgaser samt att det sker en fokusering i de sektorer där de stora utsläppen av växthusgaser förekommer inom kommunen. Vi ser positivt på att Linköpings kommun väljer att ligga i linje med det nationella klimatmålet.

Vi anser att det finns goda intentioner till att Linköpings kommun vill ta ansvar och minska klimatpåverkande utsläpp från vår kommun. Det blir dock obalans i dokumentet då det endast inom insatsmål Bostäder, lokaler och verksamheter finns ett tydligt definierat måltal som bidrar till minskad klimatpåverkan. Denna tydlighet återfinns inte inom något annat område, utan vaga uttryck som *aktivt verka för minskad klimatpåverkan* eller att *Linköpings kommun ska bidra med* arbete för minskad klimatpåverkan, ger oss en uppfattning att hela kommunen inte står bakom de ambitiösa målen som finns på nationell nivå i Sveriges klimatlag.

***Tillstyrks delvis. Det är positivt att insatsområdet Bostäder, lokaler och verksamheter innehåller ett definierat måltal. Detta har emellertid inte kunnat tillgodoses på samma sätt inom alla insatsområden. Nedan beskrivs avvägningar kopplade till respektive insatsmål:***

- ***“Linköpings kommun ska aktivt verka för att minska växthusgasutsläpp i samband med uppförande av nya byggnader som genomförs med kommunkoncernen som beställare, samt vid uppförande som genomförs av privata byggherrar på kommunens mark. Linköpings kommun ska aktivt verka för att minska växthusgasutsläppen från kommunkoncernens anläggningsprojekt”***

***I samband med att lagen om klimatdeklarationer för byggnader föreslås gälla from 2022 finns möjlighet att följa utsläppen och följa upp minskningar av desamma. En modell avseende kvantitativ uppföljning av målet kommer att tas fram efter att lagen trätt i kraft.***

- ***“Linköpings kommunkoncerns fordonsflotta, inklusive upphandlade fordon och transporttjänster, är fossilbränslefri senast 2025”.***

***Målet följs upp baserat på data från kommunorganisationen och kommunala bolag.***

- ***“Linköpings kommun ska bidra till att kommungeografen ska uppnå 70 procent minskade växthusgasutsläpp från transportsektorn 2030. Det innebär att kommunkoncernen, utifrån sin rådighet, använder alla tillgängliga verktyg för att***

*främja och ge förutsättningar för invånare och näringsliv att göra klimatmedvetna val”.*

*Målet är uttryckt som ett strävansmål eftersom uppfyllelsen av detsamma ligger utanför kommunens rådighet. Målet följs upp såväl kvalitativt som kvantitativt.*

- *“Linköpings kommun ska vara en aktör inom utveckling av lösningar för negativa utsläpp”.*

*Detta mål är formulerat utan något måltal och för tillfället utan möjlighet för kvantitativ uppföljning. Det beror på att insatsområdet fokuserar på ett område som för kommunens del är relativt utforskat och där möjligheterna för att uppnå utsläppsminskningar ännu inte är kända. För att Linköpings kommun även fortsättningsvis ska vara framgångsrik inom klimat- och energiarbetet krävs att följa med i den teknikutveckling som sker inom negativa utsläpp och beakta de möjligheter som enligt den nationella klimatpolitiken kommer att få en allt större betydelse framgent. Målen till respektive insatsområde sträcker sig fram till 2030 men med möjligheter till justeringar i samband med aktualitetsprövning. När möjligheten finns att definiera måltal och kvantitativt följa upp mål för negativa utsläpp bör detta omhändertas inom ramen för klimat- och energiprogrammet, men så är ännu inte fallet.*

- *“Produktionen av solel ska utgöra minst fem procent av elanvändningen i Linköping år 2025 och minst 20 procent år 2040”.*

*Målet har måltal enligt ovan och följs upp i enlighet med tidigare beslut.*

- *“Tillgången till el i Linköpings kommun ska vara tillräcklig och robust”.*

*Till målet hör en indikator som utgörs av minskad medelavbrottstid i minuter per kund och år.*

- *“Andelen icke önskvärt material i restavfallet till energiåtervinning ska minska”*

*Målet om icke önskvärt innehåll i avfallet har ändrats. Det nya målet innehåller dels ett strävansmål för allt avfall som omhändertas inom Linköpings kommun, och omfattar därmed även avfall som genererats utanför kommunens gränser. Dels innehåller målet redan antagna mål från kommunens avfallsplan och fokuserar på det avfall som generats inom kommunens gränser.*

I programmet tydliggörs att halten av växthusgaser i atmosfären ska stabiliseras, i enlighet med Parisavtalet och Sveriges nationella klimatmål. Genom programmet uttrycker Linköpings kommun att man vill ta ansvar för att minska de totala utsläppen av växthusgaser. Kommunen är medveten om att avfallsbaserad fjärrvärme medför höga utsläpp av växthusgaser (sid 24)

och ändå saknas det SMARTA mål om hur energiproduktionen ska minimera sina utsläpp av växthusgaser eller minska sina emissionsfaktorer per producerad kWh. Här är det önskvärt att energibolaget kan styras på emissionsfaktorer ( gram CO<sub>2</sub> ekv/ kwh) på samma sätt som fastighetsbolagen inom kommunen styrs på energianvändningen(Kwh/kvm).

**Synpunkten lämnas utan åtgärd. Se svar på ovanstående synpunkt för motivering till respektive måls uppföljning.**

### **Konsekvensbedömning av föreslagna mål**

Kommunledningsförvaltningen önskar att Lejonfastigheter återkopplar med en konsekvensbedömning utifrån de mål som rör oss.

Det mål som direkt påverkar Lejonfastigheter är:

*Energianvändningen i fastigheter som ägs av Linköpings kommunkoncern ska minska till maximalt 115 kWh/m<sup>2</sup> senast 2030.*

Lejonfastigheter har sedan år 2015 egna energimål för verksamheten. Dåvarande energimål var att spara 20% av vår energianvändning mellan 2015-2025. Vi nådde vårt mål redan 2020 och har därför utarbetat nya energimål. Vårt nya energimål antogs våren 2021 tillsammans med en energistrategi som ska vägleda bolaget mot vårt energimål 2030 (se bifogad bilaga LR 405 Energistrategi 2015- 2030). I vår strategi går det att läsa vilka aktiviteter som vi kommer att vidta för att arbeta för att nå vårt energimål.

Vårt nya energimål utgår ifrån en hög ambitionsnivå avseende energi och klimatfrågor. Energimålet grundar sig på nuläge, ägardirektiv; energibesparing om minst 2% per år i genomsnitt under perioden, framtida nyproduktion samt rimlighetsanalys. Lejonfastigheters energimål ligger i linje med kommunens mål. Det finns dock en rad omständigheter som på olika sätt kan påverka utfallet av energianvändningen där vi som fastighetsägare inte alltid har möjlighet att påverka. Dessa ambitiösa energimål kan vara kostnadsdrivande. Följande punkter kan innebära en viss instabilitet och påverka kostnadsbilden för de energimål som föreslagits:

- Energianvändningen inkluderar till stora delar även verksamhetens energianvändning, vilket medför att Lejonfastigheter är direkt beroende av kundens medvetenhet avseende energianvändning.
- Ändringar i hyresavtal kan medföra både ökad och minskad energianvändning inom bolagets organisation.
- Varierande nyttjandegrad av lokaler, alternativt ändring av verksamhetstyp.
- Justeringar i myndighetskrav. Exempelvis ökat krav på ventilationsflöden.
- Krav på komfortkyla.

## Lejonfastigheters nya energimål 2015- 2030

| MÅL 2022 – 2025                                                                                 | Utfall 2020   | Mål 2022      | Mål 2023      | Mål 2024      | Mål 2025      | Ägarkrav    |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|-------------|
| Minska energianvändningen med 38% från 2015 till 2030 avseende kWh/kvm.<br>År 2030: 115 kWh/kvm | 148,8 kWh/kvm | 141,5 kWh/kvm | 138,0 kWh/kvm | 134,5 kWh/kvm | 131,0 kWh/kvm | -2 % per år |

Del av Lejonfastigheters affärsplan 2022- 2025.

## DETALJERADE KOMMENTARER PÅ KLIMAT OCH ENERGIPROGRAMMET

### Etappmål 2030 Linköpings kommun

Linköpings kommun ska ha minskat de totala växthusgasutsläppen med 70 procent 2030 jämfört med 1990 års nivåer

Vi anser att det är förvirrande att kommunen bibehåller målet om koldioxidneutralitet till år 2025 samtidigt som man sätter ett nytt mål om netto – noll växthusgaser till 2045.

***Tillstyrks. Målet om ett koldioxid neutralt Linköping 2025 är sedan tidigare ett övergripande mål som styr kommunens klimatarbete. Målet inklusive definitioner och beräkningsgrunder ligger kvar men har genom klimat- och energiprogrammet kompletterats med långsiktiga mål som även omfattar samtliga växthusgaser. Synpunkten tillstyrks genom ett förtydligande om hur det nya långsiktiga målet om netto-noll 2045 förhåller sig till det befintliga koldioxidmålet.***

### Insatsmål – Bostäder, lokaler och verksamheter

Energianvändningen i fastigheter som ägs av Linköpings kommunkoncern ska minska till maximalt 115 kWh/m<sup>2</sup> senast 2030.

Ovanstående mål förväntas bidra till energieffektivisering i befintliga lokaler. Det är dock viktigt att beakta att ovanstående mål kan uppnås genom att kommunkoncernen säljer icke energieffektiva fastigheter eller att kommunkoncernen bygger stora mängder nya bostäder och lokaler med ökade klimatutsläpp från de material som används i nyproduktion. De nybyggda fastigheterna kommer även att öka energibehovet i Linköping (även om de är energieffektiva), vilket påverkar våra utsläpp av växthusgaser.

**Synpunkt lämnas utan åtgärder. För att förhindra att målet inte ska kunna uppnås genom utförsäljning av icke energieffektiva fastigheter alternativt nybyggnation har ett antal principiella ställningstaganden definierats i kapitel 2. Ett av dessa berör systemperspektiv (avsnitt 2.1) för att ta tillvara på en helhetsbild i vilken de sammantagna konsekvenserna av enskilda aktiviteterna beaktas. Genom detta ska högsta möjliga nettoklimatnytta uppnås.**

Vi önskar se en redovisning om hur kommunen har kommit fram till att 115 kWh/m<sup>2</sup> är ett rimligt mål för kommunkoncernens fastigheter, baserat på bolagens nuläge och framtida plan inom energiområdet.

**Målet baseras på nuvarande krav på energibesparing som finns definierade i ägardirektiven till de kommunala fastighetsbolagen. Målet om 115 kWh/m<sup>2</sup> har definierats i dialog med samtliga kommunala fastighetsbolag.**

Insatsmål – Bygg och anläggning

Vi anser att målen inom detta insatsområde är vagt uttryck; "Linköpings kommun ska aktivt verka för att minska växthusgasutsläpp i samband med uppförande av nya byggnader..". Vad ska vi minska med i jämfört med vad?

**Synpunkten lämnas utan åtgärd. I samband med att lagen om klimatdeklarationer för byggnader föreslås gälla from 2022 finns möjlighet att följa utsläppen och följa upp minskningar av desamma. En modell avseende kvantitativ uppföljning av målet kommer att tas fram efter att lagen trätt i kraft.**

Insatsmål - Produktion och distribution av el, värme och kyla

Inom insatsmålet finns det ett mål om att "Andelen icke önskvärt material i restavfallet till energiåtervinning ska minska". Här önskar vi ett förtydligande. Hur stor andel icke önskvärt material finns i restavfallet och med hur många procent eller kg ska det minska? Här saknar vi en tydlig målsättning. Vi önskar även incitament för att minska plasten i restavfallet kopplat till emissionsfaktorn på fjärrvärmerna.

**Tillstyrks. Målet om icke önskvärt innehåll i avfallet har ändrats. Det nya målet innehåller dels ett strävansmål för allt avfall som omhändertas inom Linköpings kommun, och omfattar därmed även avfall som genererats utanför kommunens gränser. Dels innehåller målet redan antagna mål från kommunens avfallsplan och fokuserar på det avfall som generats inom kommunens gränser.**

Hur behöver Linköpings kommun prioritera och agera inom insatsområdet?

Här önskar vi ett förtydligande då man skriver att nyckelinsatserna tillsammans med andra insatser kommer att värderas i handlingsplanen, vilka fler insatser tänker man på då?

**I kommande handlingsplan tillhörande klimat- och energiprogrammet kommer kommunala bolag, förvaltningar, näringsliv och Linköpingsbor vara med och ge inspel. Processen för framtagandet av handlingsplanen har redan påbörjats men kommer att intensifieras under 2022. Det är därmed inte möjligt att i nuläget definiera övriga insatser.**

## 1.2 Samtliga dimensioner av hållbarhet ska beaktas

Vi önskar förtydligande om vilka som kommer att vara delaktiga i framtagningen av handlingsplanen som ska svara på energi och klimatprogrammet samt hur och när denna handlingsplan ska tas fram.

***I kommande handlingsplan tillhörande klimat- och energiprogrammet kommer kommunala bolag, förvaltningar, näringsliv och Linköpingsbor vara med och ge inspel. Processen för framtagandet av handlingsplanen har redan påbörjats men kommer att intensifieras under 2022. Liksom vid framtagandet av tidigare politiska styrdokument får bolagen därmed stor möjlighet att vara med i arbetet.***

## 4.1 Systemperspektiv i klimat och energiarbetet

I avsnittet principiella ställningstaganden önskar vi ett förtydligande avseende skrivelsen ”syftet att bidra till största möjliga nettoklimatnytta samt att därigenom undvika suboptimeringar”. Vilka systemgränser tänker man på här, är det inom regionen, nationellt eller är det globalt?

***Tillstyrks. I texten är det nu tillagt att det är den globala nettoklimatnyttan som avses.***

## 4.4 Fjärrvärme i fjärrvärmeområdet

Här beskrivs att Linköpings kommun är positiva till produktion av fjärrvärme under förutsättning att det ur ett systemperspektiv tränger undan en avfallshantering som skulle innebära större totala klimatutsläpp. Vi önskar att ni förtydligar vad som räknas som fjärrvärmeområdet.

***Med fjärrvärmeområde avser vi geografiska områden där fjärrvärme är utbyggt samt områden där utbyggnad av fjärrvärme har planerats.***

Vi önskar även ett förtydligande avseende systemgränser – i vissa fall tillgodoräknar vi oss nyttor ur ett globalt perspektiv. Vad menas med ”större totala klimatutsläpp” är det totala utsläpp i fjärrvärmeområdet eller är det totala utsläpp globalt?

Om det ska antas ett systemperspektiv vid varje nytt beslut och beräkna klimatpåverkan ur ett konsekvensperspektiv; ska vi utgå från den geografiska ytan då eller globalt? Hur påverkas emissionsfaktorn?

***Perspektivet vi utgår från i enlighet med våra principiella ställningstaganden är globalt.***

Vi vill veta hur vi ska räkna på emissionerna från fjärrvärmen.

Det är viktigt att inte ”trolla bort” en energianvändnings påverkan på klimatet. Rent matematiskt så skulle vi nog inte ens ha en klimatkris att tala om i så fall. Om fjärrvärmen får

ett utsläppsvärde som är 0 så minskar det incitamenten för oss som fastighetsbolag att effektivisera och minska vår användning av fjärrvärmen.

***Inom ramen för klimat- och energiprogrammet så kommer fastighetsbolagen inte själva att räkna på emissioner för fjärrvärmen. Insatsmålen är formulerade på andra sätt och det övergripande målet bygger på samlad nationell utsläppsstatistik. Vid uppföljningssituationer kommer enligt beskrivning ett bokföringsperspektiv att användas.***

#### **4.5 Energitrappan – prioriteringar för tillförsel och användning av energi**

Vi anser att det här avsnittet är bra och viktigt där vi ser att vår kund; förvaltningarna inom Linköpings kommun har stora möjligheter att påverka möjligheten till att minska energibehovet i våra fastigheter. Här kan vi tillsammans arbeta för att bli än mer energieffektiva.

#### **5.1 Övergripande mål för Linköpings kommuns långsiktiga klimatarbete**

Vi undrar varför Linköpings kommun har valt 1990 som utgångsår, då flera av oss bolag saknar statistik från 1990. Hur ska vi som bolag tänka kring målsättning och basår- hur ska vi översätta detta till vår verksamhet och det vi redovisar till kommunen? Hur ska vi kunna följa upp att vi går i linje med detta mål när vi dels har olika basår men även olika systemgränser?

***Utgångsåret 1990 är valt för att ligga i linje med det nationella klimatmålet. För den geografiska ytan följs måluppfyllelse upp genom nationell data. För koncernmålet följs måluppfyllelse upp genom respektive insatsmål som inte är beroende av något basår.***

#### **6.2 Klimateffektiv bygg och anläggning**

Insatsområdet omfattar klimatpåverkan från bygg- och anläggningsprojekt som genomförs i Linköpings kommun, oavsett var utsläppen sker rent geografiskt. Menas det att utsläppen inkluderas oavsett var de än sker?

***Det stämmer att utsläppen inkluderas oavsett var de sker, eftersom klimatdeklarationerna utgår från ett LCA-perspektiv.***

Inom stycket ”förväntad utveckling inom insatsområdet” ange systemgräns; hela värdekedjan. I stycket som handlar om återbruk bör vi inte prata om metoder för att återbruka material utan erfarenhet av att återbruka samt betona att om nytt byggmaterial ska användas ska det ha så låg klimatpåverkan som möjligt ur ett livscykelperspektiv.

#### **Uppföljning av målet om netto-noll 2045**

Ni skriver att ”uppföljningen av växthusgasutsläppen baseras till största del på statistik från RUS emissionsdatabas”: Vi önskar ett förtydligande avseende skrivelsen om att utsläppen till största del ska baseras på statistik från RUS emissionsdatabas.

***Undantag till användningen av data från RUS emissionsdatabas beskrivs i Bilaga 1.***

Vi önskar ett förtydligande avseende om hur Tekniska verkens kommer att redovisa sina utsläpp av växthusgaser. Vi önskar att de i bokföringsperspektivet redovisar de verkliga utsläppen.

***Tekniska verkens punktutsläpp redovisas i uppföljningen av det övergripande målet, Tekniska verkens offentliga miljörapporter är en av källorna som ligger till grund för den statistikinsamlingen.***

### **Utsläpp från el och fjärrvärme**

I stycket beskrivs att "För sektorn el och fjärrvärme tillämpas TVABs miljörapporter m.fl. som dataunderlag för uppföljning av växthusgasutsläpp. Vi önskar en tydlighet i hur TVAB räknar på sina emissionsutsläpp då det kommer att påverka Lejonfastigheters utsläpp från den energi vi använder.

***Hur framtagande av miljörapporter ska ske, samt hur emissioner där ska beräknas, regleras inom ramen för miljöprövningsprocessen och ligger utanför klimat- och energiprogrammet. Av miljörapporterna framgår vilka metoder som använts, vilka i nuläget baserar sig på analys av andel fossilt innehåll i skorstensutsläppen. För information om vilka modeller TVAB i övrigt använder för beräkning och uppföljning av sina emissionsutsläpp hänvisas till TVAB.***

Bilaga 1 Lejonfastigheters energistrategi LR 405 Energistrategi 2015–2030

Micael Antamo, VD Lejonfastigheter AB